EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 29.6.2023
COM(2023) 355 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Sedemnajsto letno poročilo za leto 2022 o izvajanju pomoči Unije v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

Sedemnajsto letno poročilo za leto 2022 o izvajanju pomoči Unije v skladu z Uredbo Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru

1. UVOD

Uredba Sveta (ES) št. 389/2006[1] (v nadaljnjem besedilu: uredba o pomoči) je podlaga za zagotavljanje pomoči turški skupnosti na Cipru, v skladu s katero se zahteva letno poročanje Evropskemu parlamentu in Svetu.

2. NAČRTOVANJE POMOČI

Med letom 2006 in koncem leta 2022 je bilo dejavnostim v okviru uredbe o pomoči namenjenih 656 milijonov EUR. Oktobra 2022 je bil letnemu akcijskemu programu za leto 2022 dodeljen znesek v višini 33,4 milijona EUR[2]. Večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 je določil večletno perspektivo za program s stabilnim letnim financiranjem. Vendar je program pomoči, katerega namen je pripraviti in po potrebi olajšati popolno uporabo pravnega reda Evropske unije na območjih Republike Ciper, kjer vlada Republike Ciper ne izvaja dejanskega nadzora, po rešitvi ciprskega vprašanja, izredne in prehodne narave. Uredba o pomoči in Uredba Sveta 2020/2093[3] o večletnem finančnem okviru določata revizijo v primeru ponovne združitve.

3. MEHANIZMI IZVAJANJA

Program se izvaja na tistih območjih Republike Ciper, kjer vlada Republike Ciper ne izvaja dejanskega nadzora in kjer se pravni red Evropske unije v skladu s Protokolom 10 Pogodbe o pristopu začasno ne uporablja. Pomoč se izvaja z neposrednim in posrednim upravljanjem.

Komisija deluje v posebnih političnih, pravnih in diplomatskih razmerah. Odobritev takšne pomoči ne pomeni priznavanja nobene druge oblasti na območjih razen vlade Republike Ciper. Za izvajanje programa so ob spoštovanju načel dobrega finančnega poslovodenja potrebne *ad hoc* ureditve. V programih pomoči, ki jih financira EU, bi se v običajnih razmerah pravni okvir za razvojno pomoč vzpostavil s sporazumi z vlado države upravičenke. Za pomoč turški skupnosti na Cipru takega sporazuma ni mogoče skleniti. Upravljanje in zmanjšanje s tem povezanega tveganja je del odgovornosti Komisije. Med sprejetimi ukrepi so intenzivno spremljanje pogodb in zagotavljanje podpore upravičencem, revidirani plačilni pogoji in previden pristop k

[1] Uredba Sveta (ES) št. 389/2006 z dne 27. februarja 2006 o oblikovanju instrumenta finančne podpore za spodbujanje gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru in o spremembah Uredbe Sveta (ES) št. 2667/2000 o Evropski agenciji za obnovo (UL L 65, 7.3.2006, str. 5).

[2] Commission Implementing Decision of 13.12.2021 on adopting an Action Programme for the Turkish Cypriot community for the year 2021 (Izvedbeni sklep Komisije z dne 13. decembra 2021 o sprejetju akcijskega programa za turško skupnost na Cipru za leto 2021) (C(2021) 8905).

[3] Uredba Sveta (EU, Euratom) 2020/2093 z dne 17. decembra 2020 o določitvi večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 (UL L 433I, 22.12.2020, str. 11).

uporabi bančnih jamstev. Pomoč vključuje precejšen znesek nepovratnih sredstev, ki za svoje upravljanje terjajo intenzivno porabo virov.

Za zagotovitev učinka mora turška skupnost na Cipru v celoti sodelovati pri pripravi na izvajanje pravnega reda Evropske unije, da bi se ob začetku veljavnosti celovite rešitve odpravila odložitev njegove uporabe v skladu s Protokolom 10.

Programska skupina deluje prek urada za podporo programa EU na območjih Nikozije, ki niso pod dejanskim nadzorom vlade. Predstavništvo Komisije na Cipru organizira tudi srečanja, seminarje in tiskovne konference ter obvešča ciprsko javnost po celotnem otoku, med drugim tudi o programu pomoči. Poleg tega informacijska točka EU, ki je financirana v okviru programa pomoči, izvaja številne ukrepe, povezane s komunikacijo in prepoznavnostjo, pri čemer zagotavlja informacije o politikah EU, prednostnih nalogah in ukrepih v podporo turški skupnosti na Cipru ter spodbuja evropsko kulturo.

4. IZVAJANJE V OBDOBJU POROČANJA

4.1. Splošni pregled

Komisija nadaljuje izvajanje uredbe o pomoči s splošnim ciljem podpreti ponovno združitev. V primeru celovite rešitve ciprskega vprašanja bo Svet na podlagi predloga Komisije soglasno odločil o potrebnih prilagoditvah te uredbe.

Dejavnosti v letu 2022 so vključevale nadaljevanje številnih uveljavljenih in uspešnih projektov, kot so štipendije EU ter ukrepi za krepitev zaupanja v podporo tehničnemu odboru za kulturno dediščino in odboru za pogrešane osebe. V okviru posebnega instrumenta so se še naprej financirale pobude v okviru tehničnih odborov obeh skupnosti.

Nepovratna sredstva ostajajo bistven del programa. Ključnim gospodarskim sektorjem, ki se pripravljajo na rešitev vprašanja, je bila zagotovljena večja pomoč, in sicer v okviru projektov za razvoj zasebnega sektorja, podeželja in človeških virov. Nadaljevala so se prizadevanja za vidno izboljšanje stanja na področju izkoreninjanja živalskih bolezni in varnosti hrane.

Komisija si je še naprej prizadevala pomagati turški skupnosti na Cipru pri izpolnjevanju standardov, določenih v svežnju dveh ukrepov, ki ju je Komisija sprejela leta 2021, pri čemer je ime „αλλούμι“ (Halloumi)/„Hellim“ registrirala kot zaščiteno označbo porekla in določila pogoje za pretok tega proizvoda prek zelene črte. Veliko truda je bilo vloženega v pomoč nosilcem živilske dejavnosti pri pripravi na prve inšpekcijske preglede za zaščiteno označbo porekla. Komisija je ustanovila tudi neformalno delovno skupino za Halloumi/Hellim, ki združuje deležnike iz obeh ciprskih skupnosti.

Zmogljivosti upravičencev za učinkovito izvajanje pravnega reda Evropske unije ob začetku veljavnosti celovite rešitve vprašanja so še vedno zelo pomanjkljive. Turška skupnost na Cipru je sicer še naprej dobro napredovala na številnih področjih in bolje razume izzive.

Eno od nerešenih vprašanj je izgradnja kanalizacijskega omrežja v Famagusti, za katero je Komisija decembra 2013 prekinila pogodbo. Spor z nekdanjim pogodbenikom je bil leta 2017 predložen v arbitražo. Arbitražno sodišče je julija 2022 izdalo dokončno odločbo, ki jo je pogodbenik nato izpodbijal pred belgijskimi sodišči. Hkrati so se s tem povezana sanacijska dela še naprej izvajala redno.

Komisija je še naprej zagotavljala, da se je program pomoči izvajal kljub posledicam pandemije COVID-19 in zahtevnim socialno-ekonomskim razmeram v turški skupnosti na Cipru. V okviru programa se je nadaljevalo izvajanje svežnja nujnih ukrepov v zvezi s pandemijo COVID-19, ki je zajemal najnujnejšo medicinsko opremo, gospodarsko podporo podjetjem in strokovno svetovanje turški skupnosti na Cipru.

Ob koncu leta se je v okviru programa pomoči izvajalo 159 pogodb.

4.2. Napredek pri doseganju ciljev

Splošni cilj programa pomoči je olajšati ponovno združitev Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru, pri čemer je posebna pozornost namenjena gospodarskemu povezovanju otoka, izboljšanju stikov med skupnostma in z EU ter pripravam na prevzem pravnega reda Evropske unije.

Dejavnosti, ki so se v letu 2022 izvajale v okviru posameznih ciljev uredbe o pomoči, so opisane v nadaljevanju.

4.2.1. Cilj 1: razvoj in prestrukturiranje infrastrukture

V okviru Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP) se je nadaljevalo izvajanje instrumenta za lokalno infrastrukturo na podlagi tekočih sporazumov o prispevkih, podpisanih s Komisijo, v skupni vrednosti 33,2 milijona EUR. Instrument zagotavlja podporo za pripravo in izvajanje ustreznih naložb v lokalno infrastrukturo.

Leta 2022 je bilo v okviru instrumenta za lokalno infrastrukturo dejavnih 14 prednostnih projektov. Znaten napredek je bil dosežen pri izgradnji centra za sodelovanje Kormakitis in razširitvi komunalne čistilne naprave v mestu Morfu. Začela so se tudi sanacijska dela na akumulacijskem jezeru Kouklia. Sprejeta je bila vrsta ukrepov za pripravo podlage za začetek predhodne študije izvedljivosti za sončno elektrarno obeh skupnosti.

Kar zadeva vodni sektor, se je novembra 2021 zaključila gradnja novega nikozijskega kanalizacijskega zbiralnika, obdobje poročanja o napakah pri projektu pa se je končalo decembra 2022. Projekt je vključeval položitev 13 km kanalizacijskih cevi za preusmeritev odpadne vode z območja Nikozije v nikozijsko komunalno čistilno napravo obeh skupnosti, ki je bila prav tako ukrep, ki ga je financirala EU in je bil dokončan leta 2013. Projekt bo zagotovil zmanjšanje onesnaženosti podzemnih voda in zaščito skupnih vodnih virov na celotnem otoku.

Sanacijska dela na kanalizacijskem omrežju v Famagusti so se začela julija 2021, dejanska dela pa so se začela januarja 2022. Cilj projekta je odpraviti veliko število napak pri prvotnem projektu ter izboljšati kakovost in funkcionalnost sistema. V letu 2022 je bil dosežen znaten napredek, saj je bilo nameščenih približno 70 % načrtovanega cevovoda. Zaključek projekta je predviden konec leta 2023.

Rok za poročanje o napakah na podlagi spremenjenih pogodb o gradbenih delih za razširitev odlagališča odpadkov in razplinjevalno napravo odlagališča odpadkov se je iztekel januarja 2022, objekt pa je bil v celoti predan turški skupnosti na Cipru.

Žal upravičenec ni izboljšal delovanja in upravljanja odlagališča ter je nadaljeval s slabimi praksami odstranjevanja odpadkov, saj ni uporabljal naprave za čiščenje izcednih voda. To je neizogibno privedlo do znatnega razvrednotenja naložbe. Brez sodelovanja Komisije je upravičenec objavil dva razpisa za oddajo naročil za dejavnosti na odlagališču. Vendar sta bila oba preklicana, kar pomeni, da sta

upravljanje sektorja odpadkov in njegova prihodnost še vedno negotova. Komisija si nenehno prizadeva, da bi upravičencu pomagala izboljšati stanje.

V skladu s celovitim načrtom za ravnanje s trdnimi odpadki, ki ga financira EU, je pomoč v obliki nepovratnih sredstev za osem lokalnih skupnosti, namenjena izboljšanju njihove infrastrukture za ravnanje z odpadki, v zadnji fazi izvajanja.

Lokalna tehnična zmogljivost za spremljanje kakovosti okolja je bila okrepljena s prenovo mreže za spremljanje kakovosti zraka, vzpostavitvijo referenčnega laboratorija za kakovost zraka in goriva ter zagotovitvijo dejavnosti za krepitev zmogljivosti. Mreža za spremljanje kakovosti zraka, ki je v letu 2022 v celoti delovala, zdaj zagotavlja meritve za več onesnaževal na številnejših lokacijah.

V telekomunikacijskem sektorju se je uvajanje nove radiodifuzijske infrastrukture nadaljevalo in naj bi bilo dokončano do konca leta 2023. Ta projekt, ki ga financira EU, je potreben za sprostitev vsega analognega televizijskega oddajanja s frekvenčne pasovne širine 700 MHz turške skupnosti na Cipru. Na koncu bo omogočil neovirano dodeljevanje frekvenčnega pasu 700 MHz mobilnim storitvam 5G in prispeval k večji digitalizaciji v turški skupnosti na Cipru.

4.2.2. Cilj 2: spodbujanje socialnega in gospodarskega razvoja

V okviru programa pomoči so se še naprej odpravljale negativne gospodarske posledice pandemije COVID-19 in podpiralo poslovno okolje v turški skupnosti na Cipru.

Projekt Inovativno podjetništvo in dialog (Innovative Entrepreneurship and Dialogue), ki se je izvajal v sodelovanju z organizacijo Northern Ireland Cooperation Overseas (NI-CO), je bil glavno sredstvo za podporo zasebnemu sektorju, med drugim za okrevanje po COVID-19. Leta 2022 je bilo s shemo nepovratnih sredstev Zaščita in ustvarjanje delovnih mest (Safeguarding and Creating Employment) podprtih 100 uspešnih MSP, pri čemer so bila vsakemu od njih zagotovljena sredstva v višini do 60 000 EUR. To je bilo zagotovljeno poleg podpore leta 2021, ko je 770 mikropodjetij prejelo po 1 500 EUR.

Znaten napredek je bil dosežen na področju varnosti proizvodov. Marca 2022 se je začel projekt tehnične pomoči za nadzor trga, da bi se uvedle nove in izboljšale obstoječe prakse na področju meroslovja, standardizacije, akreditacije in ugotavljanja skladnosti. Projekt prispeva k izboljšanju poslovnega okolja v turški skupnosti na Cipru in zagotavljanju, da lokalno proizvedeno blago ustreza standardom EU.

Na področju razvoja podeželja je bilo 189 kmetov vključenih v poklicno izobraževanje o upravljanju kmetij in sorodnih temah. Poleg naložb v usposabljanje je 55 sklopov nepovratnih sredstev za razvoj podeželja, namenjenih nadgradnji sektorja, prešlo v zadnjo fazo izvajanja. Uveden je bil pilotni raziskovalni in predstavitveni program za odpravo vrzeli med znanostjo, potrebami in prakso na štirih opredeljenih pilotnih tematskih področjih, vključno s programom zaščitene označbe porekla Halloumi/Hellim.

Nadaljevalo se je izvajanje projekta tehnične pomoči za varnost hrane in pripravljenost na krizo, ki vpliva na trgovino prek zelene črte in izvajanje svežnja Halloumi/Hellim. 28 nosilcem živilske dejavnosti je bila na voljo podpora za razvoj in izvajanje akcijskih načrtov za doseganje standardov EU. Postopek certificiranja kmetij se je začel in do konca leta 2022 je bilo certificiranih 11 kmetij, še 26 kmetij pa je bilo ocenjenih.

Dokončano je bilo tretje obsežno testiranje in vzorčenje živali za prednostne bolezni, in sicer brucelozo in tuberkulozo. V ta namen je Komisija zagotovila laboratorijske teste, veterinarski potrošni material in storitve. Tako se je do konca leta 2022 nadaljeval trend zmanjševanja stopnje razširjenosti bruceloze, in sicer je bila dosežena približno 2-odstotna razširjenost v čredah.

Podpora EU je prispevala tudi k nadaljnjemu napredku pri vključevanju zasebnih veterinarjev v izvajanje nadzora.

V izobraževalnem sektorju se je podpora ohranila na področjih, ki so tesno povezana s povečevanjem zmogljivosti na trgu dela, vključno z znanstvenim izobraževanjem, poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem ter vseživljenjskim učenjem. Prva faza večletnega projekta za razvoj učnega načrta za poklicno izobraževanje se je končala z oprijemljivimi rezultati. Med drugim je projekt pripomogel k razvoju 20 svežnjev učnih načrtov za revidirane učne načrte poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter novega mehanizma za testiranje in vrednotenje izobraževanja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Projekt je bil podaljšan še za dve leti.

Na področju znanstvenega izobraževanja je 34 srednjih šol in 12 šol za poklicno izobraževanje in usposabljanje prejelo laboratorijsko opremo za skupno 77 laboratorijev in en center za vire v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, s čimer so se povečale možnosti za znanstveno učenje za mlade. V preteklih letih je 48 osnovnih šol prejelo laboratorijsko opremo. Za okrepitev strokovnega razvoja učiteljev in vodstev šol je bila ustanovljena skupina vodij usposabljanja. Skupno 1 468 učiteljev na primarni in sekundarni stopnji, ravnateljev in vodstvenih delavcev šol se je usposabljalo o temah, kot so učenje in poučevanje, osredotočeno na učence, uporaba znanstvenih laboratorijev in interaktivni pristopi pri učenju jezikov. Poteka analitično delo, da bi utrli pot za prihodnjo podporo vseživljenjskemu učenju, izobraževanju oseb s posebnimi potrebami in kvalifikacijam.

S Svetovno banko je bil podpisan nov sporazum, ki se osredotoča na nadaljnje zagotavljanje podpore makroekonomskemu spremljanju, olajševanje trgovinskih postopkov in trgovine prek zelene črte, izboljševanje poslovnega okolja turških Cipрčanov ter zagotavljanje tehnične podpore na ključnih področjih statistike.

Na področju statistike se je septembra 2022 začel projekt tehnične pomoči v sodelovanju z danskim statističnim uradom, katerega cilj je izboljšati poslovanje in upravljanje virov podatkov. Še pred tem sta bili dobavljeni oprema IT in specializirana programska oprema za izboljšanje statističnih rezultatov v skladu s standardi EU. Projekti so bili dopolnjeni s ciljno usmerjeno podporo, ki je bila zagotovljena prek instrumenta Komisije za izmenjavo informacij in tehnično pomoč (TAIEX) ter Svetovne banke. Vsi ti ukrepi sestavljajo celovito strategijo EU, namenjeno izboljšanju zagotavljanja statističnih podatkov v turški skupnosti na Cipru, kar je bistvenega pomena za olajšanje priprav na ponovno združitev.

4.2.3. Cilj 3: spodbujanje sprave, ukrepi za krepitev zaupanja in podpora civilni družbi

Odbor za pogrešane osebe, ki ga program pomoči podpira na podlagi sporazuma o prispevku s Programom Združenih narodov za razvoj, je nadaljeval terensko in laboratorijsko delo. Do konca leta 2022 je od skupno 2 002 pogrešanih oseb izkopal posmrtne ostanke 1 196 oseb. Z genetskim testiranjem je bila ugotovljena identiteta 1 029 oseb, njihovi posmrtni ostanki pa so bili vrnjeni družinam.

Decembra 2022 je bil podpisan nov sporazum o prispevku v vrednosti 2,6 milijona EUR, namenjen financiranju dejavnosti odbora za pogrešane osebe v

letu 2023. V obdobju 2006–2022 je EU prispevala več kot 35,8 milijona EUR za podporo dejavnostim odbora, kar je 75 % vseh sredstev, ki so mu bila dodeljena v tem obdobju.

Po zaslugi prizadevanj tehničnega odbora za kulturno dediščino obeh skupnosti je varstvo kulturne dediščine še vedno ključni element sprave in ukrepov za krepitev zaupanja, ki so podprti v okviru programa pomoči, pri čemer je bilo v letu 2022 dokončanih 16 projektov. EU je programu kulturne dediščine skupno dodelila sredstva v višini približno 24 milijonov EUR. To je omogočilo ohranjanje, strukturno podporo in fizično zaščito ali obnovo več kot 120 območij kulturne dediščine po vsem otoku.

Decembra 2022 je bil podpisan nov prispevek v višini 1 milijona EUR za nadaljevanje instrumenta za podporo, ki ga financira EU, za tehnične odbore. Ta podpora se izvaja v okviru Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP). Od leta 2019 je bilo v okviru instrumenta za podporo financiranih več kot deset projektov tehničnih odborov, od študij izvedljivosti in raziskovalnih študij do delavnic in razstav.

Po tem, ko je mreža United World Colleges uspešno izvedla pilotni štipendijski program za obe skupnosti, je bilo ob nadaljevanju dobrih izkušenj iz prejšnjih let leta 2022 12 študentov iz obeh skupnosti izbranih za udeležbo v programu za pridobitev mednarodnega maturitetnega spričevala v različnih državah. Ukrepi, ki jih izvaja mreža United World Colleges, vključujejo tudi dejavnosti sodelovanja mladih iz obeh skupnosti in kratke tečaje, namenjene opolnomočenju mladih za spreminjanje njihovih družb na bolje.

Podpora civilni družbi se je v letu 2022 nadaljevala. Projekt državljanskega prostora, ki organizacijam civilne družbe zagotavlja tehnično pomoč, jim je še naprej pomagal graditi njihove zmogljivosti, spodbujati ugodno okolje za razvoj civilne družbe ter spodbujati mreženje in skupne dejavnosti z grškimi organizacijami civilne družbe na Cipru in drugimi organizacijami civilne družbe v EU. Glede na pozitivne povratne informacije o njegovem delu je bil državljanski prostor podaljšan še za dve leti.

Novi razpis za zbiranje predlogov Ciprska civilna družba v akciji VII se je marca 2022 uspešno začel, in sicer za skupno dodeljena finančna sredstva v višini 2,5 milijona EUR. Razpis se je osredotočil na podporne ukrepe na treh področjih: raziskovalne dejavnosti obeh skupnosti; ukrepi za krepitev zaupanja med skupnostma in krepitev civilne družbe v turški skupnosti na Cipru. Postopek dodelitve je konec leta 2022 še potekal. 12 projektov, izbranih v okviru prejšnjega razpisa, je bilo v fazi polnega izvajanja, kar je civilni družbi omogočilo izvajanje ključnih dejavnosti zagovorništva in spodbujanje državljanskega udejstvovanja.

Platforma za človekove pravice je še naprej uspešno uporabljala neposredna nepovratna sredstva EU. Glavne dejavnosti so bile osredotočene na boj proti trgovini z ljudmi, pravice beguncev, pravice oseb LGBTIQ+, sodelovanje ustreznih deležnikov, pogoje pridržanja in prepoved mučenja. Platforma je sodelovala pri predložitvi prvega primera trgovine z ljudmi „sodiščem“ turške skupnosti na Cipru, kar se je končalo z obsodbo. Prav tako je zagotovila podporo žrtvam kršitev človekovih pravic in okrepila zmogljivosti civilne družbe za vsesplošno obravnavo vprašanj, povezanih s pravicami.

4.2.4. Cilj 4: približevanje turške skupnosti na Cipru Evropski uniji

Leta 2022 je organizacijo British Council kot izvajalskega partnerja za program štipendij EU nadomestil Goethejev inštitut. Aprila 2022 je bil z Goethejevim inštitutom sklenjen sporazum o prispevku v višini 5 milijonov EUR. Med letom je bilo

turškim študentom na Cipru ponujenih 159 štipendij za študij na univerzah v državah EU, prvi ciprski Turek, ki je prejel štipendijo EU, pa je bil sprejet na Evropsko akademijo.

Od leta 2007 je bilo študentom dodeljenih že več kot 2 000 štipendij, pri čemer je zajetih več kot 100 univerz in 23 držav EU. Te štipendije podpirajo študente v prvem letniku dodiplomskega študija, diplomante na magistrskih ali doktorskih programih ter raziskovalce in strokovnjake pri nadaljnjem izpopolnjevanju jezikovnega in strokovnega znanja in spretnosti v državah EU.

Informacijsko točko EU upravlja urad EU za podporo programa skupaj s predstavništvom Komisije na Cipru. Leta 2022 je prek svojih spletnih in nespletnih dejavnosti dosegla visoko raven prepoznavnosti za EU. Informacijska točka EU je zajela več kot 20 tem, povezanih z EU, vključno z enakostjo spolov, nasiljem na podlagi spola, pravicami oseb LGBTIQ+, pravicami invalidov, dezinformacijami ter zdravjem in varnostjo pri delu.

Informacijska točka EU je organizirala 35 dogodkov, ki so privabili več kot 16 000 udeležencev. Udeležba na dogodkih se je v primerjavi s prejšnjimi leti nekoliko povečala. Poleg tega je bilo pripravljenih 14 publikacij, 69 infografik in 12 avdiovizualnih izdelkov, ki se osredotočajo na prednostne naloge EU na Cipru. Promet na družbenih omrežjih informacijske točke EU se je še naprej povečeval. Stran informacijske točke EU v omrežju Facebook je leta 2022 dobila približno 1 000 novih sledilcev.

4.2.5 Cilja 5 in 6: priprava turške skupnosti na Cipru na prevzem in izvajanje pravnega reda Evropske unije

Za izvajanje ciljev 5 in 6 uredbe o pomoči se uporablja instrument TAIEX. Pomaga pri pripravi turške skupnosti na Cipru na izvajanje pravnega reda Evropske unije, da bi se ob začetku veljavnosti celovite rešitve odpravila odložitev njegove uporabe.

Instrument TAIEX ostaja pomembno orodje, ki prispeva k ciljem programa pomoči. Leta 2022 je instrument zagotavljal stalno podporo na 12 tematskih področjih pravnega reda Evropske unije s kombinacijo spletnih dogodkov in dogodkov na kraju samem. Prav tako je zagotavljal redno pomoč zdravstvenih strokovnjakov v razmerah pandemije COVID-19. Skupno je bilo organiziranih 151 dogodkov TAIEX, kar je v primerjavi s predhodnim letom podobno veliko število. Poleg tega je bila razvita podatkovna zbirka vseh pravnih besedil, pripravljenih s podporo instrumenta TAIEX, nadaljevala pa so se tudi prizadevanja za izboljšanje kakovosti prevajanja in tolmačenja v turški skupnosti na Cipru.

V okviru instrumenta TAIEX se je še naprej zagotavljala podpora trgovini prek zelene črte (Uredba Sveta (ES) št. 866/2004). Neodvisni strokovnjaki, ki jih je pooblastila Komisija, so izvajali redne inšpekcijske preglede svežega sadja in zelenjave, krompirja, medu in rib. Poleg tega je leta 2022 šest vrst predelanih živil neživalskega izvora prvič prečkalo zeleno črto. Med njimi so oljčno olje, tahini, halva, rožičev sirup, marmelade in sadni sok. Strokovnjaki TAIEX so bili glavna gonilna sila pri zagotavljanju standardov in kakovosti na ravni EU z ustreznimi preverjanji skladnosti obratov.

Komisija si je prizadevala tudi za odpravo ovir za trgovino prek zelene črte z zagotavljanjem nemotenega izvajanja na novo vzpostavljenih inšpekcijskih režimov, v okviru katerih se zdaj zahtevajo fitosanitarna spričevala za vse sadje in zelenjavo.

4.3. Finančno izvrševanje (pogodbe in izplačila)

4.3.1. Sklepanje pogodb

Komisija je v letu 2022 podpisala pravne obveznosti v višini 27,2 milijona EUR.

4.3.2. Plačila

Plačila so v letu 2022 skupaj znašala 40,6 milijona EUR (v letu 2021 pa 38 milijonov EUR).

4.4. Spremljanje

Komisija je neposredno odgovorna za izvajanje večine projektov (neposredno upravljanje). Raven spremljanja, ki ga izvajajo službe Komisije, je zelo visoka, poteka pa v obliki stalnih stikov z izvajalci, obiskov in sestankov na kraju samem ter sestankov usmerjevalnih odborov. Skupina za zagotavljanje podpore pri nepovratnih sredstvih je Komisiji še naprej zagotavljala tehnično podporo v obliki spremljanja izvajanja pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev, upravičencem pa je pomagala pri uporabi pravil EU o izvajanju pogodb o dodelitvi nepovratnih sredstev, vključno s pravili o sekundarni oddaji naročil.

Poleg tega Komisija izvaja več pogodb v okviru posrednega upravljanja. Izvajalski organi, kot so Program Združenih narodov za razvoj, Svetovna banka, Goethejev inštitut in NI-CO, poročajo Komisiji v skladu z ustreznimi okvirnimi sporazumi. Komisija tesno sodeluje pri vsakodnevnem nadzoru teh ukrepov.

4.5. Revizija in nadzor

Priporočila iz zadnje revizije, ki jo je leta 2017 izvedla Služba za notranjo revizijo v zvezi z ureditvami notranje kontrole na področju javnega naročanja, so bila v celoti upoštevana.

4.6. Ocena

Projekt v rezultate usmerjenega spremljanja je bil dokončan leta 2022. V okviru projekta so bili pregledani izbrani ukrepi in izvedena načrtovana usposabljanja o izboljšani zmogljivosti ustreznih deležnikov za notranje spremljanje. Strokovnjaki za v rezultate usmerjeno spremljanje so pripravili priporočila o ustreznosti, učinkovitosti, uspešnosti in trajnostnosti, ki so bila vključena v pregledane ukrepe in tudi širše.

Komisija je objavila delovni dokument služb Komisije[4] o rezultatih ocene programa pomoči v letu 2022. Ta ocena je zagotovila neodvisno oceno in dokaze o napredku pri doseganju ciljev uredbe o pomoči v obdobju 2013–2018. V oceni je bilo ugotovljeno, da je mogoče program pomoči šteti za zelo relevantno in glede na posebne okoliščine turške skupnosti na Cipru razmeroma uspešno pobudo z znatno evropsko dodano vrednostjo.

4.7. Informiranje, obveščanje in prepoznavnost

Skupno je bilo leta 2022 izvedenih 584 ukrepov za prepoznavnost in komuniciranje, da bi se predstavilo delo EU. Komisija je objavila brošuro o podpori EU v odziv na pandemijo COVID-19, priprave za brošuro o razvoju zasebnega sektorja pa so napredovale.

[4] COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT EVALUATION Evaluation of the Aid Programme for the Turkish Cypriot community (2013-2018) - Publications Office of the EU (europa.eu) (DELOVNI DOKUMENT SLUŽB KOMISIJE – OCENA programa pomoči za turško skupnost na Cipru (2013–2018) – Urad za publikacije EU).

4.8. Posvetovanja z vlado Republike Ciper

Organizirana so bila srečanja s predstavniki vlade Republike Ciper, ki so potekala tako v živo kot tudi prek spleta. Komisija se še naprej zanaša na sodelovanje vlade pri preverjanju lastninskih pravic in olajševanju dela tehničnih odborov obeh skupnosti. Komisija se redno sestaja s stalnim predstavništvom.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Komisija z delom, ki ga opravlja v skladu s cilji uredbe o pomoči, še naprej zagotavlja pomoč v okviru uredbe o pomoči, da bi olajšala ponovno združitev Cipra, in sicer s spodbujanjem gospodarskega razvoja turške skupnosti na Cipru. V letu 2022 je bila pomoč še naprej osredotočena na področja, ki so v zvezi s prihodnjo skladnostjo s pravnim redom Evropske unije še posebno težavna.

Rezultati pretekle pomoči in zrelost projektov se bodo stalno upoštevali pri prihodnjem načrtovanju programov. Prizadevanja se bodo še naprej osredotočala na doseganje večjega vpliva na prednostnih področjih, in sicer z manj številnimi, a obsežnejšimi ukrepi.

Komisija je pripravljena, da po potrebi uporabi vire, vključno z viri v okviru programa pomoči, v podporo pogajanjem za rešitev ciprskega vprašanja pod okriljem ZN.